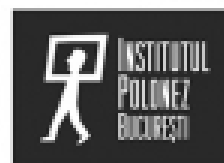

Această carte a fost publicată cu sprijinul Institutului Polonez al Cărții – Programul de Traduceri © POLAND.

Bogumił Luft, *Rumun gonit za happy endem*

Copyright © by Bogumił Luft, 2014. All rights reserved. Published by arrangement with Wydawnictwo Czarne, Poland

© 2015 by Editura POLIROM, pentru ediția în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: © Gheorghe Ciobanu, *Timpul ouatului*
(acrilic pe pânză, 2004)

Foto autor: © Mariusz Kościuk/Przemyski Przegląd Kulturalny

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,

sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

LUFT, BOGUMIL

Românii în goana după happy-end / Bogumił Luft;
trad.: Ana Maria Luft. – Iași: Polirom, 2015

ISBN print: 978-973-46-2546-8

ISBN ePub: 978-973-46-5602-8

ISBN PDF: 978-973-46-5603-5

821.162.1-94=135.1

327(498:475)(0:82-94)

Printed in ROMANIA

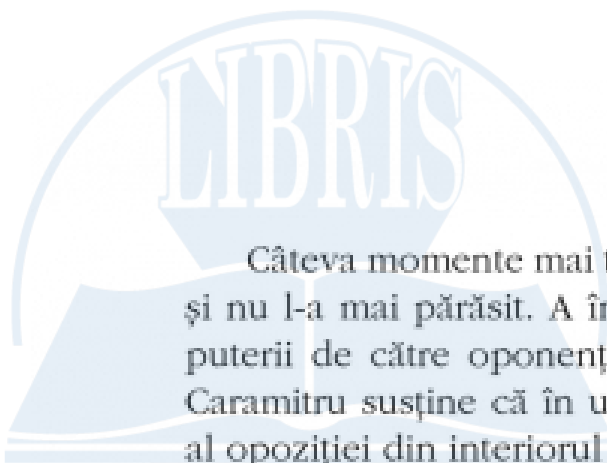

Bogumił Luft

ROMÂNII ÎN GOANA DUPĂ HAPPY-END

Traducere de Ana Maria Luft

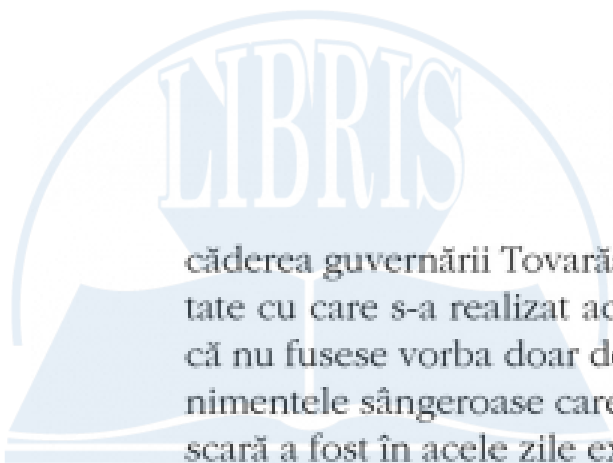
POLIROM
2015

Câteva momente mai târziu a apărut în studio Iliescu și nu l-a mai părăsit. A început procesul de preluare a puterii de către oponenții de partid ai lui Ceaușescu. Caramitru susține că în următoarele zile liderul natural al opoziției din interiorul partidului, Ion Iliescu, tânărul lup al nomenclaturii Petre Roman, care a devenit apoi regejor prim-ministru, și Silviu Brucan, bătrânul și experimentatul tovarăș de partid, care se convinsese de mult timp de caracterul psihopat al personalității dictatorului, și-au subordonat armata și Securitatea. Există însă bănuieli că ieșirea lor pe avanscenă a fost pregătită cu mult timp înainte. Peste mai bine de zece ani, Brucan a mărturisit sincer, într-un amplu interviu acordat unui ziar, că, atunci când trenul Revoluției a intrat în stație, ei erau deja pe peron, pentru că știau prea bine când și unde va sosi.

Cu mult timp înainte, prin anii '70, Iliescu a fost înlăturat de Tovarăș din cele mai înalte structuri ale Partidului Comunist Român și trimis la munca de partid în provincie, după ce își exprimase îndoiala cu privire la recent pornita reformă a țării conform modelelor care îl încântaseră pe Ceaușescu în timpul vizitei sale în China și Coreea de Nord. Iliescu era considerat un comunist luminat. Nici acest lucru nu i-a plăcut Tovarășului, care l-a retrogradat în final la rolul de director al editurilor tehnice. Acest lucru i-a acordat lui Iliescu fără îndoială mult timp liber, necesar pentru a uneli.

Iliescu cunoștea bine Rusia, pentru că a studiat în tinerețe la Moscova și se pare că la sfârșitul anilor '80 a fost fermecat de persoana și abilitățile politice ale lui Mihail Gorbaciov. În anii aceia, caracterul anacronic al dictaturii lui Ceaușescu era clar pentru toată lumea. Ade-vărata elită a regimului, concentrată în structurile poliției politice a Securității, era din ce în ce mai pregătită pentru

căderea guvernării Tovarășului, iar surprinzătoarea abilitate cu care s-a realizat acest lucru conduce la bănuiala că nu fusese vorba doar despre o pregătire psihică. Evenimentele sângeroase care au însoțit Revoluția și a căror scară a fost în acele zile exagerată cu ajutorul zvonisticii duse până la dimensiuni uriașe fuseseră pentru grupul lui Iliescu foarte utile. Ele le dădeau credibilitate în calitate de conducători eroici ai Revoluției, care, chipurile, ținuseră piept cu curaj întregii mașinării a dictaturii. Misterioșii lunetiști – ultimii apărători, se pare, ai vechii orânduiri – care au tras de pe acoperișuri în trecători până pe 27 decembrie, iar apoi au dispărut ca prin minune nu au fost pedepsiți, deși mulți dintre ei au fost prinși și dați pe mâna poliției. Pur și simplu au dispărut în neant. Poate că și asta a fost o mascaradă în scopul de a satisface necesitatea istorică?

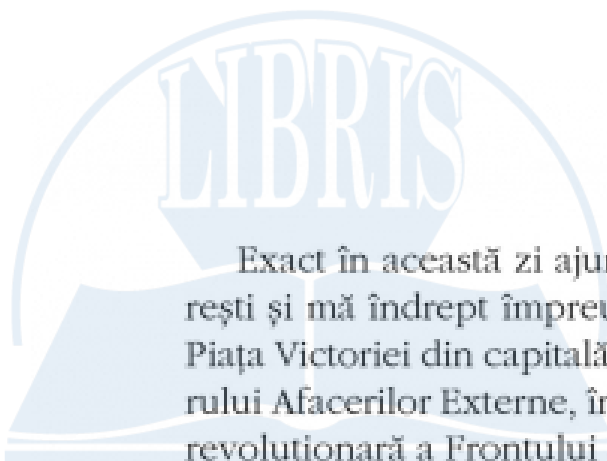
Puterea a fost preluată de Frontul Salvării Naționale, a cărui constituire fulgerătoare a fost de asemenea un fenomen demn de luat în seamă, mai ales că avusese loc în primul rând prin schimbarea denumirilor și a conducătorilor structurilor Partidului Comunist la toate nivelele locale. Se putea altfel? Conform convingerii destul de generale, nu se putea, pentru că în România – spre deosebire de alte democrații populare – nu existase nici o opoziție organizată și doar partidul unic ce guverna de decenii era organizat. Acesta nu e însă tot adevărul. Frontul – în conformitate cu logica luptei de front – făcea încă de la început totul pentru a-și menține monopolul, descotorosindu-se numai de denumirea detestabilă și de o parte a membrilor, în frunte cu Tovarășul Ceaușescu și Tovarășa Elena, care fuseseră lichidați fizic. Iar Iliescu spunea pe față că dorește să reformeze socialismul în spiritul perestroikăi sovietice.

Între timp, societatea românească a început să se trezească, potrivit chemării cântecului revoluționar transilvănean. Învierea miraculoasă a partidelor istorice a stârnit entuziasmul puținilor oameni care au înțeles foarte bine diferența dintre democrație și democrația populară. În conducerea Frontului au intrat inițial câteva persoane cunoscute ca opoziționiști pe vremea dictaturii. Când însă, la jumătatea lui ianuarie 1990, Frontul a hotărât să se transforme în partid politic, aceștia l-au părăsit în masă. Caramitru a primit în schimb uimitoarea propunere de a prelua șefia noii formațiuni. A răspuns că primește propunerea în cazul în care gruparea lui Iliescu va părăsi conducerea. „Știam că vor ca eu să le dau credibilitate”, mi-a spus câțiva ani mai târziu, deja în calitate de ministru al Culturii în guvernul de centru-dreapta care în 1996 a reușit să oprească pentru o vreme guvernarea postcomuniștilor.

•

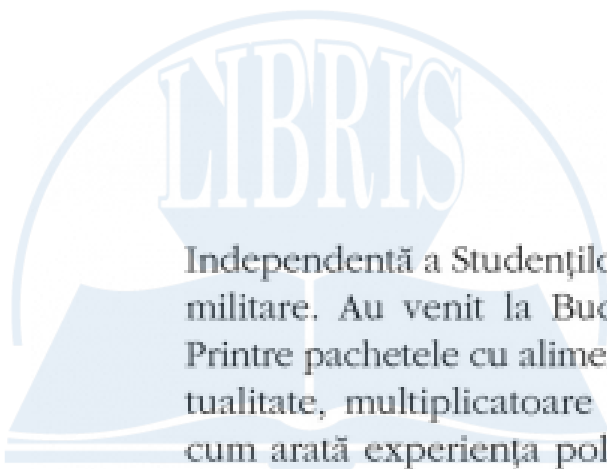
Între timp, la sfârșitul lui ianuarie 1990 a avut loc prima confruntare dintre cele două viziuni de reformare a României. Partidele istorice au organizat o demonstrație împotriva transformării Frontului într-un partid politic. Drept răspuns la acest lucru, Iliescu a chemat în capitală muncitorii din provincie în scopul apărării democrației. Apărătorii democrației au demolat sediul Partidului Național Liberal (urmările dezastruoase ale acestei acțiuni le-am văzut cu ochii mei), iar sediul creștin-democraților a fost scutit de acest lucru doar pentru că i-a oprit premierul Petre Roman, venit la fața locului, care i-a dus pe bătrânii conducători ai formațiunii dușmane într-un loc sigur.

Exact în această zi ajung pentru prima oară la București și mă îndrept împreună cu călăuza mea Anca spre Piața Victoriei din capitală. În fața fostei clădiri a Ministerului Afacerilor Externe, în care își are sediul conducerea revoluționară a Frontului Salvării Naționale, văd o învâlmășeală de oameni, apărători ai democrației. De la balcon le mulțumește prin megafon Ion Iliescu, care promite că nu va permite întoarcerea fasciștilor, capitaliștilor și moșierilor în România.

Plecăm destul de repede din piață. Anca mă conduce pe drumuri știute numai de ea la casa carismaticului lider al creștin-democraților, Corneliu Coposu, care scăpase cu bine, din fericire, din sediul partidului atacat de apărătorii democrației. Acest extraordinar om de stat – pe care îl voi admira mereu în calitate de ziarist și diplomat – îmi povestește preț de câteva ore despre viața lui banală dedicată politicii, adică grijii față de binele comun. Câțiva ani de politică făcută pe vremea când era tânăr în Regatul României, peste zece ani de închisoare comunistă și douăzeci și ceva de ani de gândire împreună cu prietenii la ceea ce ar putea urma în cazul în care coșmarul acesta se va sfârși. În răstimp de doar câțiva ani, va construi în condiții neprielnice viitorul României, care trebuie să revină la democrație și la Europa. În anii aceștia, Coposu va fi un adversar stimat chiar și de postcomuniști. Înurmântarea lui, în 1995, la care participă sute de mii de oameni, este preludiul victoriei electorale a democraților adevărați din 1996.

Casa de dinainte de război a lui Coposu, pe care o vizitez în ianuarie 1990, a fost salvată ca prin minune în mijlocul unui cartier de blocuri care se scufundă în noroi. În acea zi dramatică, în care Anca mă conduce la el, îl apără un grup de studenți din NZS-ul polonez (Asociația

Independentă a Studenților), îmbrăcați în uniforme paramilitare. Au venit la București cu ajutoare umanitare. Printre pachetele cu alimente au adus, pentru orice eventualitate, multiplicatoare de contrabandă, care – după cum arată experiența poloneză – ar fi putut fi de folos prietenilor români în cazul unei întorsături nefericite a evenimentelor. Însă întorsătura evenimentelor își pierde momentan dramatismul. Postcomuniștii încheie armistițiul cu partidele istorice. Acesta va fi în vigoare până la alegerile libere care urmează să aibă loc peste mai puțin de patru luni.

•

După mai bine de trei luni ajung la București pentru a doua oară. În capitala României se desfășoară de ceva timp o nouă confruntare. În Piața Universității se adună în fiecare zi peste zece mii de demonstranți. Ei susțin în primul rând punctul opt al Proclamației de la Timișoara, făcută publică pe 11 martie 1990 de Asociația Timișoara – cel mai important concurent al Frontului Salvării Naționale din punct de vedere moral pentru rolul de depozitar al legendei insurecției din decembrie. Prietenul meu George Șerban, pe care l-am cunoscut la puțin timp după aceea și care a murit câțiva ani mai târziu, tânărul președinte al Asociației Timișoara, era, ce-i drept, scriitor, dar în istorie va intra, fără îndoială, o singură operă scrisă de condeiul lui – amintita Proclamație, în care a schițat în cuvinte simple viziunea României democratice, deschisă spre Europa democratică. Punctul opt conține cererea de îndepărtare din posturile politice a foștilor funcționari ai aparatului de partid. Și tocmai la acest lucru fac apel cu toată naivitatea, onestitatea, justețea, speranța